

Fakulta výtvarných umění vysokého umění technického v Brně
akademický rok 2010/2011
Posudek školitele teoretické části diplomové práce

Jindrová, Pavlína: *Vzduch v umění českých umělců od 70. let po současnost*, Dipl. Práce, Brno, Favu VUT, 2011, 38 stran.

Pavlína Jindrová ve své práci mapuje činnost vybraných osobností české výtvarné scény posledních třech dekád 20. století z perspektivy jednoho ze živlů: vzduchu (ostatní živly a jejich roli v umění jsou ponechány beze zmínky). V úvodní kapitole („Vzduch“) nás autorka seznamuje nejen s definicí vzduchu ve fyzice, nýbrž i s dalšími přístupy k tomuto živlu: konkrétně přístupu umění (autorka se pokouší o panoramatický přehled uměleckých snah zahrnujících vzduch u Leonarda, impresionistů, Marcela Duchampa a Yvese Kleina) a filosofie (v tomto kontextu se autorka uchyluje k předsókratikům a jejich hledání arché, původu kosmu, konkrétně k Anaximenovi). Bez jakéhokoliv shrnutí těchto přístupů přechází k hlavnímu tématu práce, jímž je vzduch v českém umění od 70. let. Předkládá krátké medailonky sedmnácti umělců a umělkyň (osmnáctou je ona sama), kteří ve své tvorbě ať už explicitně nebo implicitně tematizovali vzduch. Ve výčtu se tak vedle sebe ocitají jak např. hračky Libuše Niklové, tak i streetartové počiny umělce známého pod pseudonymem Epos. Velice zdařilá je rekapitulace v závěru, kde autorka vybrané umělce řadí podle způsobu práce se vzduchem do čtyř skupin: v první se vzduch stává „obsahem“, náplní (výplní) „formy“ (zmněná Libuše Niklová, vzduchem naplněné objekty Kateřiny Vincourové atd.). Druhá skupina vytváří z vlastností vzduchu (tlak, proudění) estetický účinek (Magdalena Jetelová, Ivan Kafka, Jiří Černický, Epos). Třetí skupina podle autorky „vnímá vzduch jako prázdný prostor k realizaci nebo prostor pro instalaci“ (str. 34). Vzduch zde autorka chápe jako pozadí, „rám“, v němž se objekty vyjevují, jako prostor, který může, ale nemusí být zaplněn. Jako pozadí je podle autorky vzduch přítomen jak např. na fotografiích Jiřího Černického (IFO, 2006), či Vratislava Karla Nováka, tak i v performance Jana Mlčocha Igelitový pytel (1974), popř. v projektech vzdušných plastik Dalibora Chatrného. Poslední čtvrtou skupinu zastupuje pouze Jiří Georg Dokoupil a autorka do ní zahrnuje techniky práce, na kterých se vzduch podílí.

Je škoda, že Pavlína Jindrová nerozčlenila klíčovou kapitolu pojednávající o jednotlivých umělcích na základě těchto čtyřech způsobů tematizování vzduchu v současném českém umění: kapitola se tím rozpadá na medailonky předních umělců a téma vzduchu je často zmíněno až sekundárně. Dalším možným členěním, které autorka mohla alespoň zmínit, je členění na umělce, kteří vzduch explicitně tematizují (Dalibor Chatrný) a ty, pro které je spíše vedlejší účinek (zmněné hračky Libuše Niklové). V závěru práce autorka konstatuje, že „spousta umělců s tímto fenoménem začíná pracovat, i když ve větší míře se tomu tak děje v zahraničí“ (str. 35). Je-li pro zahraniční umělce vzduch naléhavějším tématem, pak vyvstává otázka, proč autorka nepojednala především o nich. „Vzduch je něco, co si běžně pravděpodobně lidé neuvědomují“ (str. 30), a snad i proto je i klíčovým námětem autorčiny tvorby. Vcelku lze konstatovat, že Pavlína Jindrová odkrývá nejen

zautomatizovanou vrstvu našeho života, nýbrž i náš pohledu na umění a jeho nedávné dějiny v českých zemích od let sedmdesátých. Ve svém zaměření na vzduch, jímž nechce „sdělit nějakou myšlenku, nebo účel“, nýbrž jde jí o „vytváření něčeho, co by mohlo v pozorovateli vzbuzovat pocit, vzpomínku, dojem, představu, nebo taky nic“ (str. 32) se intuitivně přiblížila konceptu estetiky, jak jej razil Baumgarten v 18. století, jenž čerpal z řeckého kořene slova (aisthesis), a který jej chápal jako stimulaci nejzákladnější smyslové roviny. Není třeba připomínat, že právě tento koncept je dnes velice aktuální. Na závěr bych ráda upozornila na určité historické nepřesnosti („po srpnové revoluci v roce 1968“, str. 28) a jazykové nedostatky (eksistence místo existence, Yves Kline místo Yves Klein, str. 9, atp.).

Práci navrhuji klasifikovat známkou B.

Lucie Pargačová

